

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากสถานการณ์ปัญหาสาธารณสุขของโลกพบว่า โรคไข้เลือดออกซึ่งเป็นโรคที่เกิดขึ้นใหม่ โดยเริ่มมีรายงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2492 เกิดการระบาดครั้งใหญ่เป็นครั้งแรกที่ประเทศฟิลิปปินส์ ในปี พ.ศ.2497 (กระทรวงสาธารณสุข, 2551) และกลายเป็นปัญหาสาธารณสุขเรื้อรังในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เนื่องจากมีจำนวนผู้ป่วยเพิ่มสูงขึ้น ทุก 3-5 ปี โรคไข้เลือดออกกลายเป็นปัญหาสาธารณสุขที่ร้ายแรงในหลายประเทศของภูมิภาคนี้ในช่วง 20-30 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการระบาดของโรคไข้เลือดออกสูงมาก ซึ่งโรคไข้เลือดออกเป็นโรคติดต่อที่มีความรุนแรงและเป็นปัญหาของประเทศตลอดเวลา 50 ปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่มีการระบาดครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.2501 อัตราอุบัติการณ์ของโรคได้สูงขึ้นโดยตลอดและมีการแพร่กระจายไปทั่วทุกภาคของประเทศ และยังไม่สามารถลดอัตราป่วยได้ตามเป้าหมาย สำหรับสถานการณ์โรคไข้เลือดออกปี 2551 มีผู้ป่วย 89,626 คน อัตราป่วย 142.18 ต่อประชากรแสนคน มีผู้เสียชีวิต 102 คน อัตราป่วยตาย ร้อยละ 0.11 และสถานการณ์ดังกล่าวมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น (กรมควบคุมโรค, 2551) ซึ่งผลกระทบจากการระบาดของโรคไข้เลือดออกมีความรุนแรงโดยหากผู้ป่วยมีอาการแทรกซ้อนรุนแรงมากจะทำให้เกิดภาวะของระบบไหลเวียนโลหิตล้มเหลวเนื่องจากการรั่วของพลาสมาทำให้เกิดอาการช็อกหากไม่ได้รับการรักษาที่ถูกต้องอาจเสียชีวิตภายใน 12-24 ชั่วโมงจากการศึกษาของ สุจิตรา นิมมานนิตย์ (2541) พบว่าการเจ็บป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกเป็นภาระของครอบครัว มีผลต่อการเรียน การทำงาน เสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลและค่าใช้จ่ายอื่นๆ รวมถึงการสูญเสียงบประมาณของประเทศด้วย

กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางและมาตรฐานการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ โดยการดำเนินงาน มี 3 กิจกรรมที่สำคัญ คือ การบริหารจัดการให้หน่วยงานมีความพร้อมก่อนการระบาด การควบคุมเมื่อเกิดการระบาดและการบริหารจัดการให้หน่วยงานมีความพร้อมเมื่อถึงฤดูกาลระบาดในแต่ละกิจกรรมมีเกณฑ์และตัวชี้วัดผลการดำเนินงานเป็นแนวทาง ในระดับประเทศมีเป้าหมายความสำเร็จคือ อัตราป่วยไม่เกิน 50 ต่อประชากรแสนคน และอัตราป่วยตายจากโรคไข้เลือดออกไม่เกินร้อยละ 0.13 (กรมควบคุม

โรคติดต่อ, 2545)และเป้าหมายสำหรับพื้นที่ โดยปรับตามฐานประชากร คือ อัตราป่วยลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 จากอัตราป่วยของค่ามัธยฐาน ย้อนหลัง 5 ปี (กรมควบคุมโรคติดต่อ, 2549)

แม้ว่าจะมีการกำหนดนโยบายระดับประเทศ มีการสนับสนุนทั้งทางวิชาการ งบประมาณ ตลอดจนกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่เป็นมาตรฐานให้นำไปปฏิบัติแล้วก็ตาม อัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออกยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจมีปัจจัยที่ส่งผลให้การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งนอกจากการปฏิบัติตามมาตรฐานแล้ว ความสำเร็จของการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกยังขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชนและหน่วยงานต่างๆ การดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ความมุ่งมั่นและการมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องซึ่งแรงจูงใจถือเป็นปัจจัยที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการปฏิบัติงาน กล่าวคือ หากบุคคลมีแรงจูงใจ จะแสดงออกถึงความเต็มใจ กระตือรือร้นมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จ (กัญญา ชื่นอารมณ, 2541) และทำให้เกิดความพึงพอใจส่งผลต่อความสำเร็จของงาน ซึ่งทฤษฎีสองปัจจัยของ เฮอร์ซเบิร์ก (Herzberg's Two-Factor Theory) เป็นทฤษฎีหนึ่งที่กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน โดยทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานทฤษฎีนี้มีความครอบคลุมทั้งแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอกและมีการเสนอวิธีนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างแรงจูงใจและประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ประกอบด้วย ปัจจัยค่าจูง เป็นแรงจูงใจภายนอกที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นในการทำงาน หากไม่ได้รับการตอบสนองหรือได้รับไม่เหมาะสม จะก่อให้เกิดความไม่พึงพอใจในงาน ปัจจัยจูงใจเป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาโดยตรง ซึ่งเมื่อบุคคลได้รับการตอบสนอง จะทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน ประารถนาที่จะทำงานให้ดีที่สุด (Marquis & Hustors, 2003 อ้างใน ชัยศรี กล้าณรงค์, 2546) โดยจากการศึกษาสุนทรโรจน์สุริยวงศ์ (2551) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานีอนามัยในอำเภอบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานในระดับสูง ได้แก่ ด้านความสำเร็จ การได้รับการยอมรับนับถือ โอกาสความก้าวหน้าในการทำงาน และจากการศึกษาของสมเดช ศรีทัด (2545) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำสถานีอนามัย ในจังหวัดอุดรธานี พบว่า แรงจูงใจมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เช่นกัน

ในจังหวัดเขตการสาธารณสุข 3 มีการระบาดของโรคไข้เลือดออกอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยในปี 2551 มีจำนวนผู้ป่วย 6,647 ราย ผู้ป่วยตาย 9 ราย อัตราป่วย 219.48 ต่อแสนประชากร อัตราป่วยตายเป็นร้อยละ 0.14 มีความรุนแรงเป็นอันดับ 3 ของประเทศ (กรมควบคุมโรค, 2551) ซึ่งจังหวัดในเขต 3 ประกอบด้วย 5 จังหวัด มีสถานีอนามัยจำนวน 465 แห่ง ได้ดำเนินงานป้องกันและ

ควบคุมโรคไข้เลือดออกตามนโยบายและมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แต่แนวโน้มสถานการณ์ปัญหายังคงรุนแรงต่อเนื่อง ซึ่งจากการวิเคราะห์ปัญหาของคณะทำงานไข้เลือดออกเขต 3 พบว่าการปฏิรูประบบราชการและการจัดแบ่งเขตสาธารณสุขใหม่ ทำให้มีบุคลากรน้อยลง เกิดปัญหาในการประสานงานและการสนับสนุนการทำงาน และมีลักษณะงานที่ซ้ำๆ เป็นเวลานาน ผู้ปฏิบัติงานมักมีความอ่อนล้า ขาดความกระตือรือร้นและความคิดสร้างสรรค์ในการขับเคลื่อนภารกิจ และขาดแรงจูงใจ ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำงานและความสำเร็จของงาน โดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ จากสภาพปัญหาของการระบาดของโรคที่เพิ่มสูงขึ้น ตลอดจนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยการจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยในจังหวัดเขตการสาธารณสุข 3 โดยการนำแนวคิด ทฤษฎีสองปัจจัย มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาศักยภาพ ของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย ประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของจังหวัดเขตการสาธารณสุข 3 และหารูปแบบการทำงานให้สามารถปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

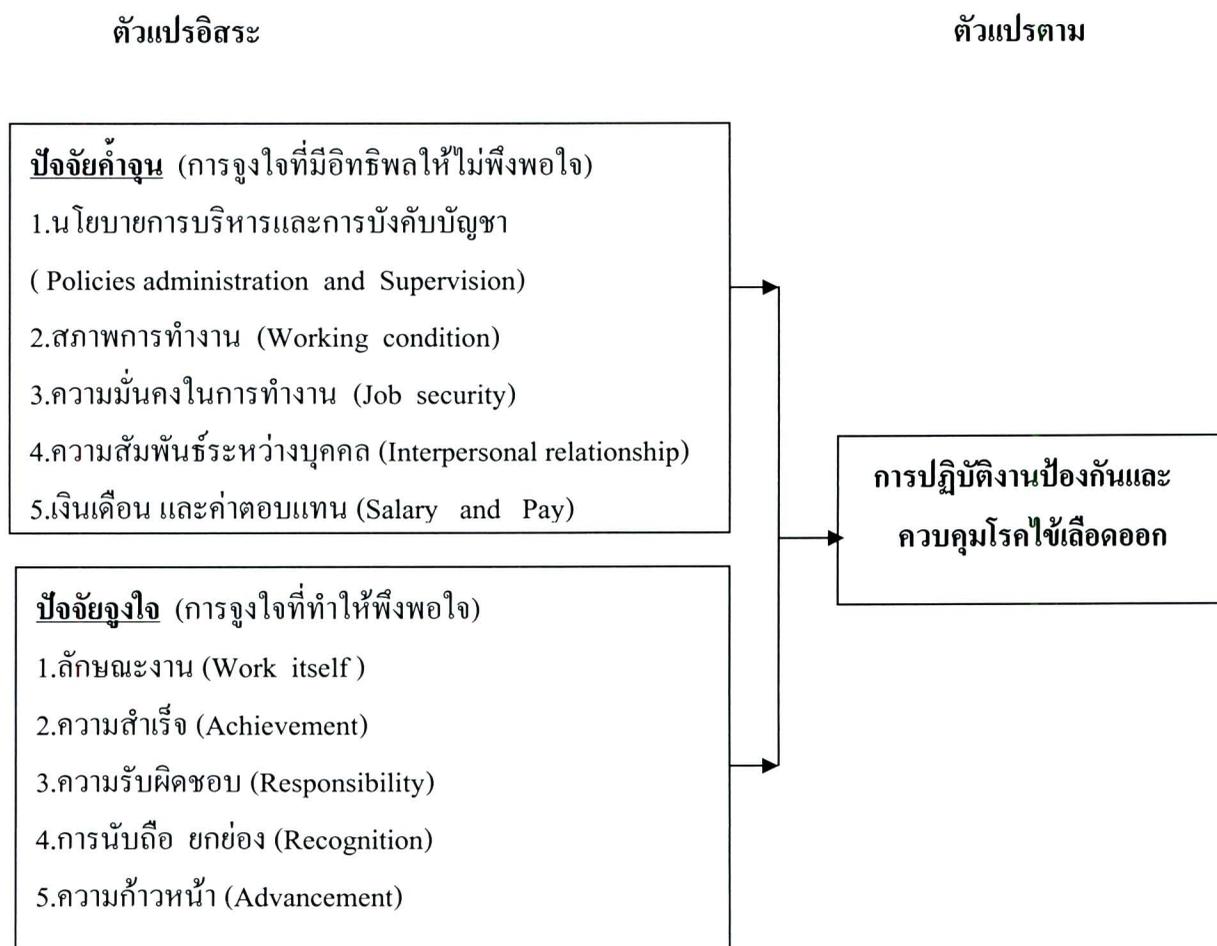
1. เพื่อศึกษาปัจจัยการจูงใจที่เป็นปัจจัยค้ำจุนและปัจจัยจูงใจ ในการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย ในจังหวัดเขตการสาธารณสุข 3
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย ในจังหวัดเขตการสาธารณสุข 3
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการจูงใจที่เป็นปัจจัยค้ำจุนและปัจจัยจูงใจ กับ การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย ในจังหวัดเขตการสาธารณสุข 3
4. เพื่อศึกษาปัจจัยการจูงใจที่เป็นปัจจัยค้ำจุนและปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย ในจังหวัดเขตการสาธารณสุข 3

สมมติฐานของการวิจัย

ปัจจัยการจูงใจที่เป็นปัจจัยค้ำจุนและปัจจัยจูงใจ มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย ในจังหวัดเขตการสาธารณสุข 3

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยการจูงใจที่เป็นปัจจัยค้ำจุน ประกอบด้วย นโยบายการบริหารและการบังคับบัญชา สภาพการทำงาน ความมั่นคงในการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เงินเดือนค่าตอบแทน และที่เป็นปัจจัยจูงใจ ประกอบด้วย ลักษณะงาน ความสำเร็จ ความรับผิดชอบ การนับถือยกย่อง ความก้าวหน้า และมีตัวแปรตาม คือ การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย ในจังหวัดเขตการสาธารณสุข 3 ดังกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย ประยุกต์จากทฤษฎีของเฮอรัชเบอร์ก (Herzberg, 1987)

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. นำผลที่ได้จากการศึกษาเสนอต่อผู้บริหารเพื่อนำไปปรับนโยบายและกลวิธีการดำเนินงานตลอดจนขจัดปัญหาในการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก
2. นำผลที่ได้จากการศึกษาไปพัฒนาการปฏิบัติงานป้องกันควบคุมโรคไข้เลือดออกให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าวิจัยสำหรับผู้สนใจต่อไป

ขอบเขตในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive research) ในลักษณะการศึกษาย้อนรอย (Ex Post Facto Study) ซึ่งศึกษาจากผลไปหาเหตุโดยมุ่งศึกษาปัจจัยการจูงใจตามแนวทฤษฎี 2 ปัจจัยของเฮร์ซเบิร์ก (Herzberg's Two-Factor Theory) เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม จากกลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยผู้รับผิดชอบหลักในงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในจังหวัดเขตการสาธารณสุข 3 สถานีอนามัยละ 1 คน

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการประเมินความความรู้สึกของผู้ตอบแบบสอบถามจึงอาจทำให้ข้อมูลเกิดการคลาดเคลื่อนได้
2. การศึกษาครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามการเก็บข้อมูลเพียงอย่างเดียวไม่ได้เก็บข้อมูลโดยวิธีการสังเกตการณ์ปฏิบัติงานและสัมภาษณ์เจาะลึกในการวิจัยเชิงคุณภาพ อันเนื่องมาจากมีข้อจำกัดด้านเวลาและงบประมาณ ไม่สามารถได้ข้อมูลส่วนหนึ่ง ที่อาจเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานได้

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

1. ปัจจัยการจูงใจ หมายถึง ปัจจัยที่กระตุ้น จูงใจและชักนำให้เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งประกอบด้วย
 - 1.1 ปัจจัยจูงใจ หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติงานที่ช่วยส่งเสริมการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัยที่ป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พอใจในการปฏิบัติงานเป็นแรงจูงใจด้านลบ ได้แก่

1.1.1 นโยบายการบริหารและการบังคับบัญชา หมายถึง ข้อกำหนดและแนวทางการบริหารงานของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย

1.1.2 สภาพการทำงาน หมายถึง บรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางกายภาพในการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก เช่น สถานที่ทำงาน วัสดุ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก และปริมาณงานที่เหมาะสม

1.1.3 ความมั่นคงในการทำงาน หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัย ที่มีต่อความมั่นคง ยั่งยืนในอาชีพและความมั่นคงของหน่วยงาน

1.1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยกับหัวหน้าสถานีอนามัย เพื่อนร่วมงาน หน่วยงานอื่นๆ และบรรยากาศที่ดีในการทำงาน

1.1.5 เงินเดือนและค่าตอบแทน หมายถึง ค่าจ้างรายเดือนหรือค่าตอบแทนต่างๆ รวมถึงค่าเบี่ยเลี้ยง และสวัสดิการต่างๆ ที่ได้รับมาจากการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

1.2 ปึงจยจุงใจ หมายถึง องค์กรประกอบด้านการกระตุ้น เป็นปัจจัยที่สร้างแรงจูงใจทางบวก จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความพอใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีความสัมพันธ์กับเรื่องงานโดยตรง ได้แก่

1.2.1 ลักษณะงาน หมายถึง ความรู้สึกของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยต่องานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก เช่น มีความรู้สึกว่าเป็นงานที่น่าสนใจ ตรงกับความรู้ ความสามารถ มีความท้าทาย มีความสำคัญ เป็นประโยชน์ มีความซ้าซาก มีอิสระ เป็นงานที่ปฏิบัติได้ง่ายหรือยาก

1.2.2 ความสำเร็จ หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยสามารถปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกได้สำเร็จ สามารถแก้ไขและป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น ทำให้เกิดความรู้สึกพอใจและปลาบปลื้มใจ

1.2.3 ความรับผิดชอบ หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก แล้วมีอิสระในความรับผิดชอบงานอย่างเต็มความสามารถ และมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จ

1.2.4 การนับถือยกย่อง หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยได้รับการนับถือยกย่องและความไว้วางใจจาก ผู้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงาน ประชาชนและหน่วยงานที่ประสานงานด้วย

1.2.5 ความก้าวหน้า หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยได้รับโอกาสเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ ทักษะ และความเป็นวิชาชีพ โดยการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน

ตลอดจน โอกาสในการเลื่อนตำแหน่งให้ไปสู่ระดับที่สูงกว่า และการได้รับการสนับสนุนจาก ผู้บังคับบัญชาในด้านต่างๆ

2. เจ้าหน้าที่สถานีนอมา้ย หมายถึง บุคลากรผู้รับผิดชอบหลักในงานป้องกันและควบคุม โรคไข้เลือดออก ของสถานีนอมา้ย ในจังหวัดเขตการสาธารณสุข 3

3. สถานีนอมา้ย หมายถึง สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในระดับตำบลหรือสถานบริการสุขภาพชุมชน ในจังหวัดเขตการสาธารณสุข 3 มีหน้าที่บริหารจัดการขั้นพื้นฐาน ด้านการรักษาพยาบาล การส่งเสริมสุขภาพ การควบคุมและป้องกันโรค การฟื้นฟูสภาพและการดูแลผู้ป่วยพิการ การสนับสนุนบริการ รวมทั้งการสนับสนุนการดำเนินงาน สาธารณสุขและการพัฒนาชุมชน

4. โรคไข้เลือดออก หมายถึง โรคติดต่อที่มีุงกลายเป็นพาหะนำเชื้อโรคและจะเป็นโรคได้ เมื่อถูกุงลายที่มีเชื้อ โรค ไข้เลือดออกกัด ซึ่งมีอาการดังนี้ อาจมีไข้ต่ำๆ หรือมีไข้สูง มีอาการอย่างน้อย 2 อาการร่วมด้วย คือปวดศีรษะอย่างรุนแรง ปวดกระบอกตา ปวดกล้ามเนื้อและข้อต่อ มีผื่น หรือมีเลือดออกตามผิวหนัง ถ้าทำทูนิเกตต์ทดสอบจะได้ผลบวก คือมีจุดเลือดออกตามผิวหนัง

5. การปฏิบัติงาน หมายถึง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ตามเกณฑ์มาตรฐาน โครงการพัฒนาระบบบริการของสถานพยาบาลและหน่วยงานสาธารณสุขในส่วนภูมิภาค (พบส.) ของเจ้าหน้าที่สถานีนอมา้ยในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

6. การป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก หมายถึง การปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สถานีนอมา้ย ประกอบด้วย การจัดทำแผนและตารางการปฏิบัติงาน การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ การณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ การสำรวจทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ ยุงลาย การติดต่อประสานงาน การรายงานสอบสวนและควบคุมโรคและการดูแลรักษาพยาบาล เบื้องต้นและการส่งต่อผู้ป่วย

7. การวางแผนและตารางการปฏิบัติงาน หมายถึง การกำหนดสิ่งที่จะทำอย่างมีเป้าหมายที่ชัดเจน กำหนดกลวิธีดำเนินงาน ระยะเวลา ผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ไว้ล่วงหน้า

8. การเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ หมายถึง การจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ได้แก่ การจัดเตรียมพาหะ เครื่องฉีดพ่นสารเคมีกำจัดยุงลาย ทรายอะเบท ปลากินลูกน้ำยุงลาย การจัดหาอุปกรณ์สำหรับสำรวจดัชนีลูกน้ำยุงลาย การจัดเตรียมคนและการจัดทำแผนสำรองเพื่อให้มีวัสดุ อุปกรณ์ไว้ใช้อย่างเพียงพอ

9. การรณรงค์ประชาสัมพันธ์ หมายถึง การจัดกิจกรรมให้ความรู้เรื่องการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกให้ประชาชนทราบ ด้วยการจัดกิจกรรมรณรงค์ต่างๆ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ผ่านสื่อต่างๆด้วย

10. การสำรวจและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย หมายถึง การดำเนินการไม่ให้มีลูกน้ำยุงลายและยุงลายตัวเต็มวัย โดยการตรวจหาและทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ การใช้ทรายอะเบทควบคุมลูกน้ำยุงลาย การใช้สารเคมีฉีดพ่นทำลายยุงลายตัวเต็มวัย เป็นต้น

11. การติดต่อประสานงาน หมายถึง การประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ประชาชน อาสาสมัครสาธารณสุข ครูอนามัย โรงเรียน พระภิกษุ ผู้รับผิดชอบงานไข้เลือดออกประจำ สสอ./สสจ.เพื่อจัดกิจกรรมรณรงค์ ตลอดจนการประสานขอสนับสนุนด้านต่างๆ เพื่อใช้ในการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก

12. การสอบสวนและควบคุมโรค หมายถึง การดำเนินการเมื่อเกิดโรคไข้เลือดออกแล้ว โดยการตรวจสอบและเร่งสกัดกั้นการแพร่ระบาดของโรค ได้แก่ การสอบสวนการเกิดโรค การควบคุมแหล่งโรคและการรายงานผู้บังคับบัญชา

13. การรักษาพยาบาลเบื้องต้นและการส่งต่อ หมายถึง การดำเนินการตรวจรักษาเบื้องต้นให้แก่ผู้ป่วยสงสัยเป็นไข้เลือดออก ตลอดจนการส่งต่อผู้ป่วยไปยังโรงพยาบาล